कर्कशत्वका गूढनिस्तोदपीडिता। चतस्रश्चापि चाद्यास्तु भवन्त्यनिलवेदनाः। यदाहं प्रकिरत्यस्रं यस्याः सा क्षोभितचराद्। सवातस्तद्विरेहीजं वामिनी ७रजसा युतम्। प्रसंविनीऽस्रसन्दते त क्षोभिता दुःप्रसूश्च या। स्थितं स्थितं हन्ति गर्भं पुत्रघ्नीऽ रक्तसंस्रवात्। अत्यर्थं पित्तला१० योनिर्दाहपाकज्वरान्विता। चतस्रश्चापि चाद्यास्तु पित्तविक्लेदिन्यो भवेत्। अत्यानन्दा११ न सन्तोषं याम्यधर्मेण गच्छति कर्णिन्या१२ कर्णिका योनौ श्लेष्मासृग्भ्यान्तु जायते। मैथुनाचराणात् पूर्वा १३ पुरुषादतिरिच्यते। बहुशयातिचरणादन्या१४ बीजं न विन्दति। श्लेष्मला१५ पिच्छिला योनिः कण्डूयुक्तातिशीतला। चतस्रश्चापि चाद्यास्तु श्लेष्मविक्लेदिन्यो भवेत्। अनार्त्तवस्रवा षण्ढी १६ स्वरस्यर्शा च मैथुने। अतिकायगृहीताद्यास्तरुण्याः फलिनी१७ भवेत्। विहता महती।ऽयोनिः सूचीवक्त्रा१८ ऽतिसंहता। सर्वविक्लेदसंस्रावा सर्वदोषप्रकोपजा २०। चतस्रश्चापि चाद्यास्तु सर्वविक्लेदिन्यो भवेत्"।

४३१८ पृ०पिष्टपचनशब्दात् परत्र परिशिष्टम्

पिष्टपशु पु० पिष्टमयः पशुः। यज्ञे पशुस्थाने पिष्टमये पशौ तथा हि पिष्टपशुमीमांसायाम् अनिष्टसाधनस्यापि हिंसाया वैदिकमन्त्रद्वारा संस्कारविशेषे जनिते इष्टसाधनत्वं यथा विषादेरनिष्टसाधनस्यापि वैद्यकोक्तसंस्कारभेदे कृते इष्टसाधनत्वम्। एवञ्च वैद्यकोक्तविषसंस्कारस्य विक्लिदकत्वैगुण्ये यथा नेष्टसाधनत्वमेवं वैदिकप्रयोगे मन्त्रादीनां यथोक्तस्वरादिवैगुण्येऽपि न हिंसाया इष्टसाधनत्वम्। विशेषतः सांख्यमते हिंसाया इष्टसाधनत्वेऽपि अनिष्टान्तरसाधनत्वसत्त्वरीजतम्। तथा च वेदोच्चारणादौ सामर्थ्यहीनानामसिद्धाभीन्नानां सुतरां पशुयागादौ पिष्टपशुनैव यागो विधेयः न तु साक्षात् पशुनेति व्यवस्थापितम्। अनुनापि "कुर्यात् इतपशुं सङ्गे कुर्यात् पिष्टपशुं तथा इत्यनेन कामनारूपासक्तौ पिष्टपशोरेव विधानसङ्गमम्। एतन्न्यायानुसारेणैव मा०न्या०९।अ० "आलम्भसमये तस्मिन् गृहीतेषु पशुष्वथ। महर्षयो महाराज! बभूवुः [illegible]। ततो दीनान् पशून् दृष्ट्वा [illegible] तपोधनाः। ऊचुः [illegible] समागम्य नायं यज्ञविधिः शुभः। अपरिज्ञानमेतत्ते महान्तं धर्ममिच्छतः। न [illegible] पशुगणा विधिदृष्टाः पुरन्दर!। [illegible]। नायं धर्मकृतो यज्ञो न [illegible] वेक्ष्यति। विधिदृष्टेन यज्ञेन धर्मस्ते सुमहान् भवेत् यज्ञ नीलैः सहस्राक्ष! त्रिवर्षपरमोषितैः। एष धर्मो महान् शक्र! महापुण्यफलोदयः"।

४३९२ पृष्ठस्थपुण्यस्थानशब्दात् परत्र परिशिष्टम्।

पुण्यानुग न० चक्रदत्तोक्ते चूर्णभेदे "अम्बष्ठकीमोचरसौ समङ्गापद्मकेशरान्। वाल्कीजातिविशालत्वं बिल्वं लोध्रं सगैरिकम्। कट्फलं मरिचं गुण्ठीं मुहीकां रक्तचन्दनम्। कृष्णत्वक्क्षालान्धातकीमधुकार्जुनम्। पुष्पेणीकृत्य तत्सर्वाणि चूर्णचूर्णानि कारयेत्। तानि शौद्रेण संयुक्त्य पाययेत् तण्डुलाम्बुना। असृग्दरातिसारेषु रक्तं यच्चोपवेशयति। दोषागन्तुजता ये च बालानां तांश्च नाशयेत्। योनिदोषं रजोदोषं श्वेतं नीलं सपीतकम्। स्त्रीणां ग्लानाहरणं यच्च तत् प्रसह्य निवर्त्तयेत्। चूर्णं पुण्यानुगं नाम हितमात्रेयपूजितम्"।

४४२७पृ० प्रकृतिशब्दस्य परिशिष्टम्

राज्ञां पुरोहितादिषु२१ दशसु सुमन्त्रादिषु२२ अष्टासु च यथोक्तं शुक्रनीतिशास्त्रपरिशिष्टे

"पुरोधाश्च प्रतिनिधिः प्रधानः सचिवस्तथा। मन्त्री च प्राड्विवाकश्च पण्डितश्च सुमन्त्रकः। अमात्यो दूत इत्येता राज्ञः प्रकृतयो दश। दशमांशाधिकाः पूर्वा दूतान्ताः क्रमशः स्मृताः। अष्टप्रकृतिभिर्युक्तो नृपः कैश्चित् स्मृतः सदा। सुमन्त्रः पण्डितो मन्त्री प्रधानः सचिवस्तथा। अमात्यः प्राड्विवाकश्च तथा प्रतिनिधिः स्मृतः। एतान्यतिसमाख्यातो राज्ञः प्रकृतयः सदा"। एतेषां लक्षणानि तत्रैवोक्तानि दश्यानि विस्तरभयान्नोक्तानि।

४४२१ पृष्ठस्थप्रगल्भशब्दात् पूर्वत्र परिशिष्टम्

प्रगदिन् त्रि० प्रगदति वा० णीञ्चार्थे इनि। प्रकर्षेण कथनशीले स्त्रियां ङीप् ततः प्रगद्या० चतुरर्थ्यां अत्र। प्रागाद्य तदूरदेशादौ त्रि०।

प्रगद्यादि पु० चतुरर्थ्यां अत्रप्रत्ययनिमित्ते शब्दगणे स च गणः पा०ग० उक्तो यथा "प्रगदिन् प्रगदिन् प्रगदिन् कविल कपिल तदित चूडार मडार मन्दार कोविदार"

४४९९पृष्ठस्थप्रमाधनशब्दस्य परिशिष्टम्

प्रमाथीकरणप्रकारश्च युक्तिकल्पतरावुक्तो यथा

"प्रमाथनी दिङ्नवनागसप्तसंख्याभिरङ्गाङ्गुलिभिः क्रमेण। चतुर्विधानां पृतिवीपतीनां सम्मन्त्रिणीभाग्ययशःसमृद्धिदा। काष्ठजा धातुजा चैव मृण्मया च यथाक्रमम्। ब्राह्मणानुपसामान्यदेवतानां महीभुजाम्।